

A Szegei Orvostudományi Egyetem története

Írta: dr. Nagy István docens

Egyetemünk történetének megírásához az alább következő történeti személyi és dologi adatokat történeti munkákból, évkönyvekből, tanrendekből — és minthogy 38 éve dolgozom egyetemünkön — részben emlékezetből merítettem. Amennyiben tévednék valamiben, azt szíveskedjenek az emberi tévedés lehetőségének rovására írni; érte előre is elnézést kérek.

Szeged városának felsőoktatási intézmény létrehozására irányuló első törekvései a 18—19. század fordulójára esnek. Ez az igyekezet kezdetben egy a piaristák gimnáziumában működő filozófiai tanfolyamot eredményezett. Anyagi alapjaiban középiskolási módszereivel és aránylag kis létszámú hallgatóságával azonban e tanfolyamból igazi főiskola nem válhatott.

A 19. század első felében a város tanácsa kérte, hogy a pozsonyi jogakadémiát helyezze Szegedre. Ez a kívánság nem teljesült. Később a költségek vállalásával ilyen akadémia létesítését kérte a város. Ezt a szándékot is mellőzték, s több mint 50 évig várni kellett egy újabb alkalomra.

A múlt század utolsó harmadában vetődött fel egy harmadik, majd negyedik magyar egyetem alapításának gondolata, s is-

mét felébredt Szeged vezetőkben az egyetemért nagy áldozatokra is kész hajlandóság. Egyetemi célokra többek közt egy új 600 ágyas kórház építését, a régi városi köz-kórház és az állami szemkórház korszerűsítését, beépítendő területek átengedését, valamint a már akkor híres könyvtárát, a Somogyi Könyvtárat ajánlotta fel Szeged. Mindezeket felül pedig 6 millió koronát. Az erőviszonyok azonban városunk helyett Pozsonynak, később pedig Debrecennek kedveztek.

Jogelődünk, a Kolozsvári Orvosi Kar létrejöttéről

Az első világháború következményei folytán a volt kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem Szegedre került. Így lett egyetemünk közvetlen jogi elődje a Kolozsvári Tudományegyetem Orvostudományi Kara. A Kolozsvári Egyetemet az 1872. évi XIX. tc-kel Trefort Ágoston akkori kultuszminiszter alapította és csak 4 évvel később, 1876-ban veszi fel a Ferenc József nevet. Kolozsvár közönsége elég közömbösen fogadta az egyetemet és maga az alapító miniszter, Trefort Ágoston sem bízott az egyetem jövőjében, s ezért nem is tett érte — legalább eleinte — semmit. Úgy látszik, sokallotta egyszerre két egyetem létesítését, ugyanis akkor volt soron a zágrábi egyetem alapítása is, amelyet aztán 1873-ban avattak fel. A kolozsvári egyetemnek igen sokáig nagy nehézségekkel kellett küzdenie, mivel eleinte a küzdelem eredményét biztosító egységes szelleme sem volt meg. Első rektora Berde Áron hirdette is, hogy az egyetemet nem a néma falak, hanem tanárainak szelleme alapítja meg. Vigasztalást szolgált akkor ez az íge azért, mert az egyetemnek nem voltak akkor még falai és nem lettek később sem sokáig. Az elégedetlenség szelleme kezdte

áthatni az egyetem tanárait és ez vezetett olyan kétségbeesett lépésre, amelyet 1878-ban Fleischer Antal, a közegészségtan tanára tett meg, amikor segédeszközeinek tökéletes hiánya miatt öngyilkossá lett. Valóságos mártírja volt ő az egyetemnek, s tette, úgy tűnik hatott is. Ez az elkéseredett lépés bírhatta reá Trefort minisztert, hogy komolyan kezdje venni a kolozsvári egyetemet.

A százötven éves kolozsvári Karolina Kórház

Ami a Kolozsvári Orvostudományi Kart illeti, az elméleti intézeteivel és klinikáinak nagy részével a Mikó utca és a Trefort utca által közrefogott területen, pavilonrendszerben nyert elhelyezést. Az egyetem klinikái az e helyen már működő Karolina Kórház épületeiben nyertek telepítést. Csupán a gyermek klinika, a fül-orr-gége klinika és a fogászati klinika nem fértek el e helyen és a város más részén települtek. Az egyetem és a volt Karolina Kórház viszonyát illetően érdekes helyzet adódott. A Karolina Kórház az Orvostudományi karon belül csaknem önálló egységként működött, külön igazgatóval. A Karolina Kórház legutolsó igazgatója Engel Károly rendkívül tanár volt. A Karolina Kórházat egyébként 1818-ban I. Ferenc császár alapította, s azt a császárnőről, Karolina Agasztináról nevezték el Karolina Kórháznak. Ezek szerint egyetemünk igazi őse a kolozsvári Karolina Kórház, s ilyenformán végülis pontosan másfél százados múltja tekinthetünk vissza.

A Kolozsvári Orvosi Kar szervezete 1909-ben

Az első személyi adatok 1909-ből állnak rendelkezésre. Ezek szerint a belgyógyá-

szati klinika akkori igazgatója Purjesz Zsigmond; elődje: Machik Béla, Szabó József és Szóts József. Utóda még Kolozsváron id. Jancsó Miklós. Szülészeti és nőgyógyászati klinika igazgatója: Szabó Dénes, elődje Malsner János, utóda ugyancsak még Kolozsváron Kubinyi Pál. Az ideg-elmeklinika tanára Lechner Károly, utóda: még Kolozsváron Szabó József. A gyermek klinika igazgatója Generich Gusztáv. Bőrgyógyászati klinika igazgatója Marschalkó Tamás, elődje Gábor Eduárd, utóda még Kolozsváron Veress Ferenc. A szemészeti klinika igazgatója id. Imre József, elődje: Hoór Károly, Szilágyi Ete és Schulek Vilmos.

Az anatómiai intézet igazgatója Davida Leó. Az élettani intézet igazgatója Udvarnoky László, majd Budapestre kerülése után, 1913-tól Veress Elemér. A kórbontani intézet igazgatója Budai Kálmán. Az általános kórtan igazgatója Lóte József, elődje Tóth Lajos, Bóka András és Ajtai Sándor. A gyógyszer-tan intézet igazgatója Lóte József (ő ezek szerint két tanszékot vezetett), majd ezen a tanszéken utóda még Kolozsváron Issekutz Béla. A közegészségtani intézet igazgatója Rigler Gusztáv, előde Fodor József. Orvosegyetem intézet igazgatója Reinhold Béla. Törvényszéki Orvostani Intézet igazgatója Kényeres Balázs. A sebészeti klinika igazgatója Makara Lajos, elődje Barandt József, utóda még Kolozsváron Hevesi Imre, illetve Vidakovits Kamill. A fül-orr-gége klinika és a fogászati klinika szervezőjévé a sebészeti klinikához tartozott. Tehát a Kolozsvári Orvostudományi Kar 15 tanszékkel működött. A kolozsvári egyetem külön szöveteti intézettel nem rendelkezett, a szövettant az orvostanhallgatók számára is a természettudományi kar kötelékébe tartozó a neurofibrillar tan és a continuitás elméletével világhírre szert tett Apáthy István adta elő.

(Folytatást lapunk következő számában közöljük.)

Egy félig-gondolt vitaindítóhoz

Hozzászólás Koch József cikkéhez

MINDENNEL, amit Koch József leírt, egyetérték, még ehhez a címhez kell folyamodnom: nem elég látni, felvázolni egy problémát, azt ki is kell fejteni, végig kell vezetni, nem lehet félúton megállni. Úgy érzem, a probléma ott kezdődik, ahol ő abbahagyta: „Ezek a problémák egy sor további kérdést vetnek föl, például elegendő-e önmagában az egyetemi oktatás modernizálása, az oktatási körülmények javítása, vagy mit és mennyiben tehetünk mi magunk, jövendő pedagógusok azért, hogy megfeleljünk ennek a szép és nehéz feladatnak.”

Valóban igaz, hogy az ismeretanyag az utóbbi évtizedekben rohamosan megnőtt, s ennek gyorsasága csak tovább fokozódik az elkövetkezendő években, évtizedekben, igaz az is, hogy oktatásunk strukturájának át kell alakulnia, a tanárnak „ismeretközvetítőből” „értékteremtővé” kell válnia, de — véleményem szerint — nekünk, jövendő pedagógusoknak ez csupán a kérdés egyik oldala, a másik az, hogyan is készülünk erre, s mit is kapunk ehhez a „szép és nehéz feladathoz”, akár az egyetemen, akár a szakfolyóiratokban. De mielőtt erre rátérnék, nézzük meg az objektíve adott dolgokat. Ezeknek egyik oldala az, amiről Koch József ír: a kényszerítő körülmény, hogy oktatásunk strukturáján, ha kell akár a mi nemzedékünk, minél előbb változtassunk, mert szocialista fejlődésünk ezt követeli meg. A másik oldala az, ami jelenleg — és valószínűleg még elég sokáig — kint, az „életben” fogad minket, s itt most nem állásfoglalásról, anyagi gondokról, a pedagógus társadalmi megbecsüléséről akarok írni. A napokban jelent meg a Népszabadságban egy cikksorozat, mely műveltségünket számokban vázolja fel, ebből idézek néhány sort: „Amíg a tanulók száma több mint a hétszeresére, addig a tanerőké alig több mint a háromszorosára, a tantermek pedig csak valamivel több mint a duplájára nőttek.” (Szentes Sándor: Műveltségünk számokban. Népszabadság, 1969. február 26—28. — Az idézett adatok csak a középiskolákra vonatkoznak, az általános iskolákban sem jobb a helyzet.) Természetesen tudom, hogy ezek az eredmények így is nagy anyagi áldozatot jelentenek államunknak, de ugyanakkor rávilágítanak középiskoláink alacsony hatásfokának az okára: a tananyag, az ismeretanyag megnőtt, a körülmények viszont romlottak, az osztálylétszámok megnöttek, a tanároknak sokkal több tanulóval kell foglalkozni, az ismeretanyag növekedésével nem nőtt a tanórák száma, sőt némelyik tantárgyból még csökkent is.

Ezek, azt hiszem, olyan objektív feltételek, amivel minden tanárjelöltnek számolnia kell. Hogyan kerülnek ezek a dolgok kapcsolatba a szellemi tőkénkről kibontakozott vitával? Nem véletlen, hogy most, gazdasági reformunk, az „új mechanizmus” bevezetése után került napirendre ez a kérdés;

az új struktúra beindulása — a sikeres esztendő ellenére, sőt, éppen azért — felfedte, hogy szellemi tőkénk mennyire „elkenyvesedett”, milyen sok az emberek passzív tudása, amit van aki fel tudott szabadítani, van aki nem. Mindezek a kérdések felvetik az oktatás hatásfokának kérdését, s ehhez — a módszertani kérdések mellett — ezek a dolgok is hozzátartoznak, s most, hogy fokozatosan szünteti meg államunk különböző szolgáltatásai dotálásait, úgy érzem joggal vetődik fel a kérdés: több jut-e az oktatásra, az iskolák építésére, több tanár alkalmazására, a kultúra ilyen mindennapi, de a szocializmus fejlődése szempontjából létfontosságú dolgaira?

AZ OKTATÁS módszertani kérdéséről is szólnék itt pár mondat erejéig. Úgy érzem, az olyan „reformálgatás”, ami valamilyen felszíni jelenséget vesz célba, és régi sémák helyett újabb sémákat vezet be, nem megy a dolgok mélyére. Saját tanulói és néhány órási „tanári” tapasztalatomból tudom, hogy a „sablomos vegyes típusú óra” is lehet rendkívül magas hatásfokú, s a „legmodernebb megbeszélő típus” is lehet nagyon alacsony szellemi színvonalú. Ezek a dolgok egyelőre nagyon függenek a tanár egyéniségétől. Itt talán

csak az oktatógépek bevezetése és a programozott oktatás elterjedése fog igazán forradalmi változást hozni. Ad-dig sokkal nagyobb súlyt kell fektetnünk arra, hogy tanáraink legyenek igényesek és lelkiismeretesek, s azt hiszem, ez a két tényező magával hozza a tananyag megkövetelte módszereket is, s az lehet „sablomos vegyes típusú” is vagy „megbeszélő”. Ugyan-e vonatkozik a számunkra is. Ha a tanár emberi kapcsolatban van a tanítványaival, akkor akár feleltet, számunkra vagy ellenőriz, akár az óra elején, közepén, végén, nem fog ideg-összezsoppanást előidézni.

Ezzel gondolataim végére értem, talán sikerült felvázolni egy olyan oldalát a „szellemi tőke” komoly, elgondolkodtató kérdéseinek, amely a jövendő pedagógusok szempontjából fontos.

KOMLOSSY AKOS

Szegei hallgatók Jugoszláviából

Az utóbbi időben a szokottnál több külföldi diák tanul Szegeden. Létszámunk miatt emelkedett, hogy igen sok önköltséges jugoszláv hallgató folytatja itt egyetemi tanulmányait. Lehetővé teszi ezt a közelmúltban a két ország között megkötött egyezmény, amelynek értelmében a Magyarországon szerzett diplomákat Jugoszláviában is elismerik, és viszont.

Milyen okok hoztak bennünket éppen Szegedre? A felelet egyenként változó.

V. Péter, aki Csantavérről jött, így beszélt erről a kérdésről:

— Még középiskolás koromban egyszer Bécsben jártunk. Utunk Szegeden vitt keresztül. Sajnos csak egy órát töltöttünk a városban, de nekem ennyi idő alatt is nagyon megtetszett. Elhatároztam, ha módomban lesz, itt fogok egyetemre járni.

A szabadkai K. Sándor:

— Tulajdonképpen még nem döntöttem végleg, hogy hová szeretnék egyetemre jelentkezni. Volt még időm, ugyanis nálunk őszel vannak a felvételi vizsgák. Megtűntem, hogy Szegedre is lehet jelentkezni, mégpedig nagyon kedvező feltételekkel. Mivel itt a felvételi vizsgák jóval korábban vannak, sikertelen próbálkozás esetén Jugoszláviában még mindig jelentkezhettem volna egyetemre. Ezért gondoltam, megpróbálom.

Sz. Ilonát rokonai biztatták. „Jobb lesz, ha itt leszel. Magyarul hallgathatsz az előadásokat, csak könnyebb így.” Sikertűnt is meggyőzni.

B. Erzsébet Zentáról nem ide akart jelentkezni, de...

— Eredetileg Zágrábba akartam menni, szintén orvostanhallgató. De túlságosan messze kerültem volna hazulról. Emellett, bár szerbül tudok, de a horvát nyelvet már meggyűlt volna a bajom. Szeged pedig közel van, szinte a szomszédomban. Akár minden héten hazamehetek.

En magam főleg a nyelvi nehézségektől féltem, ezért jöttem ide. De nem volt könnyű az út. Érettségi után a je-

lentkezéssel már elkéstem, ugyanis mi később érettségiztünk. Így vártam egy évet. Aztán újra jelentkeztem, és felvették.

Ha nem is könnyen, de eljutottunk ide, a szegei egyetemre. Hogy milyen? Nehéz, de ennek csak örülnünk. Hiszen végső soron valamennyien tanulni jöttünk ide. A többet, a jobbat akarjuk. A két nép igaz barátságát. Persze ez nemcsak rajtunk múlik.

Tanulmányaink befejeztével mindannyian vissza akarunk térni Bácskába, Zentára, Csantavérré, Adára, Szabadkára, Temerinbe, Oda, ahonnan eljöttünk Szegedre tanulni.

KÓSPÁL LAJOS

Új félév az Egyetemi Klubban

A JATE KISZ-klubjában a II. fél-évi munka nagyjából az eddigiéhez hasonlóan folyik tovább. A már kialakult körök egy kivételével ezután is működni fognak. A bélyeggyűjtés, a „könyvzene és a magnetofon, valamint a komoly zene iránt érdeklődőknek módjában áll csatlakozni a megfelelő kör munkájához. Ugyancsak szívesen vár új tagokat az UNESCO-kör. A szalonánc foglalkozásokat a megfelelő igények hiány meg kellett szüntetni.

A klub munkájában sokat fog segíteni az Egyetemi Színpad is. Felvadásztokkal színesítik majd a programot. Mintegy három-négy előadást terveztek erre a félévre. A klubbeli felolvasóestek kettős igényt kívánnak ki-elégíteni. Olyan darabokat tűznek majd műsorra, melyek színpadtechnikailag a jelen körülmények között máshogyan nem oldhatók meg, vagy jellegük miatt (pl. abszurd dráma) csak kis közönséggel lehet számolni. Emellett itt nyílik majd lehetőség arra, hogy az ambíciózus fiatal rendező- és színészjelöltek bemutatkozassanak a közönségnek.

A képzőművészetek iránt érdeklődők igényeinek is szeretnénk eleget tenni. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem képzőművészeti körének kollektívájára számítanak. Fotokiállításokat is láthatnak az érdeklődők.

A szombat és vasárnapi program: tánc, a pénteki szünetnap pedig továbbra is az évfolyamestek megtartására biztosítják.

A klub természetesen minden hallgató előtt nyitva áll. Az ismertett programot is szívesen bővítik, alakítják, ha arra megfelelő igény és érdeklődés mutatkozik.

Ünnepi ülés az orvosegyetemen

Március 27-én, csütörtökön, délelőtt 11 órakor ünnepi közgyűlést rendez a József Attila Tudományegyetem a Dugonics téri központi épület aulájában. Az ünnepi közgyűlésen az egyetem tanácsa a József Attila Tudományegyetem díszdoktorává avatja dr. Ilja Szavics Galkint, a Moszkvai Állami Lomonosov Egyetem Új- és Legújabb kori Történelmi Tanszékének professzorát.

